VERKENNEN VAN VOLKSBUURTEN – HILVERSUM

Beginpunt: Station Hilversum Media Park
Eindpunt: Bushalte Kanaalstraat Hilversum
Lengte: 15 kilometer
Website: KLIK HIER
Openbaar vervoer: Station Hilversum Media Park
Neem de stoptrein naar Hilversum en vervolgens Transdev Bus 104 naar bushalte Kanaalstraat. De route is in te korten tot twee kortere routes. Neem hiervoor bij station Hilversum de stoptrein naar beginpunt Hilversum Media Park (9 km – Volksbuurten Noord – Astronomische Buurt – Liebergen – Kleine Driftbuurt) of start bij station Hilversum op de hoofdroute en neem bij eindpunt Kanaalstraat Transdev Bus 104 naar station Hilversum (6 km – Volksbuurten Centrum – Havenstraatkwartier – Bloemenwijk Noord – Bloemenwijk Zuid).

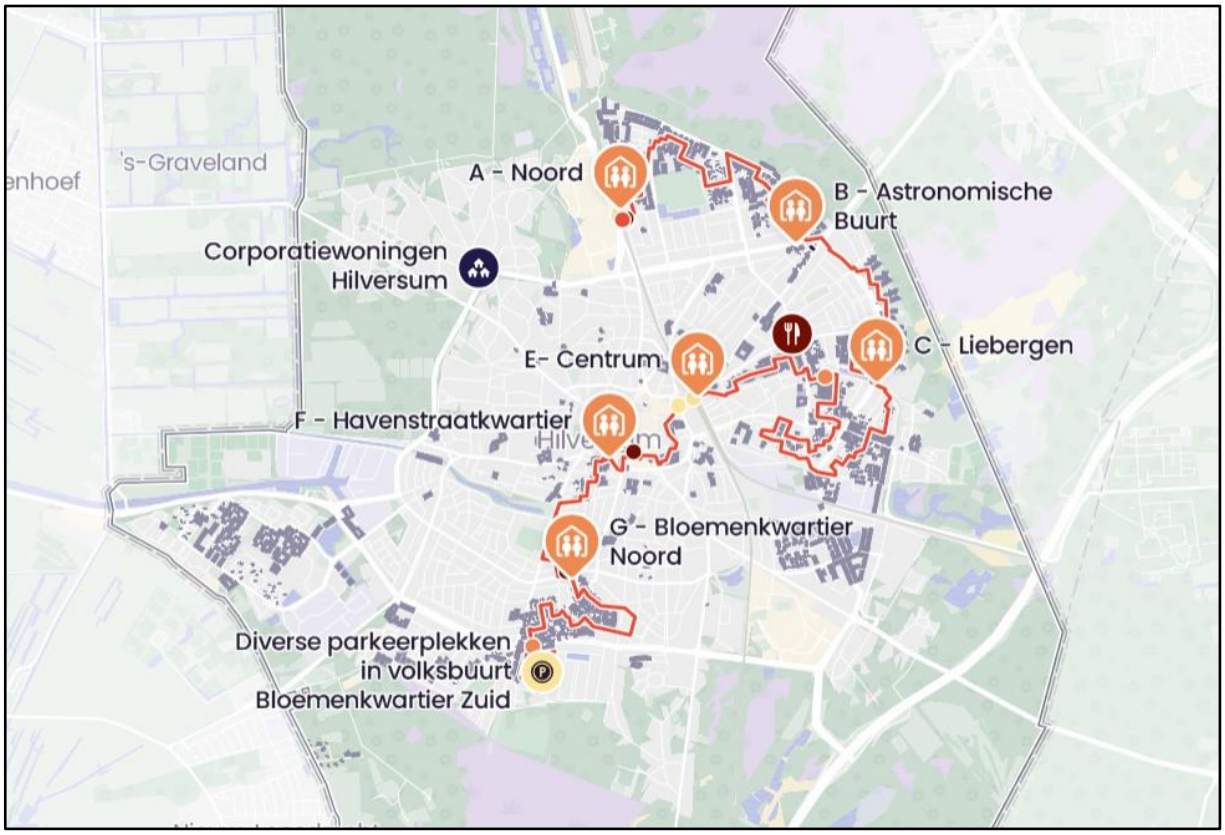
Rond 1850 was Hilversum niet meer dan een weversdorpje met enkele duizenden inwoners. Rijke Amsterdammers bouwden er grote villa's. Aan het einde van de19e eeuw startte de groei. Textiel- en tapijtfabrieken trokken arbeiders aan. Radio en later televisie maakten van Hilversum de mediastad van Nederland. Op het hoogtepunt rond 1950 had Hilversum zo'n 100.000 inwoners. Forse krimp hierna, maar inmiddels groeit het inwoneraantal weer tot ongeveer 95.000. De stad telt zo'n 44.000 woningen, waarvan 11.000 in eigendom van woningcorporaties. Stadsarchitect Willem Marinus Dudok (1884-1974) drukte zijn stempel uitdrukkelijk van ongeveer 1920 tot 1960 op alle woonwijken, openbare gebouwen en sociale woningbouw: in totaal 25 'volkswoningcomplexen'. Hulde aan onder meer de woningcorporaties voor de zorg voor dit omvangrijke culturele erfgoed!

Verkennen van volksbuurten – Hilversum
9 augustus 2026

Verkennen van volksbuurten – Hilversum
9 augustus 2026

Overzichtskaart

Verkennen van volksbuurten – Hilversum
9 augustus 2026

Algemeen

De lijnwandeling voert de volksbuurtverkenner vanuit het noorden met de klok mee via het oosten van Hilversum naar het zuiden. Op de route staat het werk van gemeentelijk architect Willem Marinus Dudok centraal. De start is NS-station Hilversum Media Park. Centraal in de wijk Noord (A) ligt de Noorderbegraafplaats waar ook de begraafplaats van Dudok is. Veel naoorlogse woningbouw van Dudok, te herkennen aan de verfijnde detaillering. Richting oosten vervolgens de Astronomische Buurt (B), waar de woningbouw zich ‘opent’ naar het heidegebied oostelijk van de stad.

Hierna springen de prachtige scholen in de wijk Liebergen (C) in het oog. Dudok had veel oog voor inpassing van vriendelijk ogende schoolgebouwen in de woonomgeving. De volksbuurtverkenner bereikt nu de Kleine Drift (D), juist oostelijk van het stadscentrum. Veel vooroorlogse sociale woningbouw. De Edisonstraat vormt het hart van het gebied met het intieme Edisonplein als hoogtepunt.

Via het centrum (E) van Hilversum nu naar het zuiden. Het Havenkwartier (F) dateert uit de periode voordat rond 1920 Dudok aan de slag ging en laat de gebruikelijke smalle straatprofielen met particuliere woningbouw zien.

Hierna eindigt de volksbuurtverkenner in de Bloemenbuurt (G en H) waar de stadsarchitect zijn stempel volledig op drukte. Goed in de originele staat onderhouden sociale woningbouw uit het interbellum. Mooie pleintjes en scholen, die stedenbouwkundig zorgvuldig ingepast zijn. Je herkent het als oefenversies van het wereldberoemde Raadhuis van Hilversum. De lijnwandeling eindigt in het zuiden bij de bushalte op de kruising van de Hilverts- en Kastanjelaan.

Verkennen van volksbuurten – Hilversum
9 augustus 2026

Overzicht volksbuurten

A – Noord

Je woonde in een woning van Dudok, ging naar een kleuterschool, lagere school en vervolgens middelbare school van zijn hand, trouwde in zijn Raadhuis en vond je laatste rustplaats op de eveneens door hem ontworpen Noorderbegraafplaats van 1928 (sectie XIII). Het entreegebouw maakt duidelijk dat Dudok onder de indruk was van het in dezelfde tijd in het zuiden van Hilversum gebouwde Sanatorium Zonnestraal van architect Jan Duiker waar het modernisme vanaf spat. Overigens is hier ook zijn laatste rustplaats. De sociale woningbouw concentreert zich langs de begrenzing met de Westerheide. Richting noordwesten de meer functionalistische woningbouw uit de jaren ’60 en ’70 van de vorige eeuw. Aan de Erfgooierstraat fraaie vervangende nieuwbouw. Auto’s onder de grond, mooie metselwerkdetails en galerijen als woonstraatjes. De Jacob van Campenlaan heeft de allure van een stadsallee, mede door de wandbebouwing met portieketagewoningen van Willem Marinus Dudok uit 1953: zijn 25e en laatste ‘volkswoningbouwcomplex’. Het groene Abdij van Eltenplantsoen wordt begrensd door portieketagewoningen. Richting zuidoosten een tuindorp uit het interbellum.

B – Astronomische Buurt

De Astronomische Buurt vormt de oostgrens van Hilversum. Hier voorbij heidevelden. Tussen de Kamerlingh Onnesweg als oostelijke randweg en de heidevelden ligt Kamrad. Nog ontworpen door Dudok na zijn pensionering en daarom niet meer genummerd als ‘volkswoningbouwcomplex’. Het complex telt 359 woningen en is begin jaren ’60 gebouwd. Totaal zijn het vijf stempels met aan de randweg de gestapelde blokken. Hierachter bevat elke stempel een aantal eengezinswoningen. Fraai zijn de groenstroken tussen de stempels in die de stad verbinden met de heidevelden. Geen harde rand, maar grote openingen zodat stadsgroen en heide logisch in elkaar overvloeien. Dudok zei ooit: ‘Je kunt nog zoveel plantsoenen en parken ontwerpen, de bestaande natuur kun je nooit evenaren.’ De stadsarchitect was geen voorstander van hoogbouw. Drie tot maximaal vier woonlagen was zijn grens.

C – Liebergen
De oostelijke woonwijk Liebergen bevat veel van de vooroorlogse ‘volkswoningbouwcomplexen’ van stadsarchitect Dudok. Met zijn eigen signatuur: balancerend op de grens van de expressionistische Amsterdamse School en de dan opkomende modernistische beweging. Deze laatste ging uit van lijnen, afwezigheid van decoraties, open hoeken en ruimtelijkheid. Ook opvallend is dat veel van het oorspronkelijke karakter, helaas anders dan elders in den lande bij vooroorlogse tuindorpen, behouden bleef. Het Veenshof is bijzonder fraai (film). Speciale aandacht gevraagd voor het 11e ‘volkswoningbouwcomplex’. Vanwege ‘krotopruiming’ wenste de gemeente Hilversum op dit voormalige binnenterrein sobere en kleine woningen. De Duivenstraat (film) is daarmee een juweeltje door het intieme hofjesachtige karakter. Ook aandacht gevraagd voor de scholen van Dudok die op veel plaatsen op een heel natuurlijke manier in woonbuurten geïntegreerd zijn. In Liebergen gaat het om de Jan van der Heijdenschool (Zwaluwplein), de Nassauschool (nabij Spreeuwenstraat, film) en de Lorenztschool. Gebouwd voorafgaand aan het Raadhuis van Hilversum waarmee Willem Marinus Dudok al grote faam mee verwierf. En daarmee bijna vingeroefeningen voor het grote werk.

D – Kleine Driftbuurt
Aan het Edisonplein bevindt zich ‘volkswoningbouwcomplex’ 6 van stadsarchitect Dudok. Gebouwd rond 1922. Het symmetrische Edisonplein is alleen via een poort en smalle doorgang te bereiken. Opvallend zijn de kleuren: wit gekeimd metselwerk, groene houtwerk en rode dakpannen. Kleuren zijn in 2022 op basis van bouwhistorisch onderzoek in de originele staat hersteld. Om destijds kosten te besparen zijn de woningen klein. Bedoeld voor ‘jong gehuwden en ouden van dagen’. Aan de Edisonstraat uit dezelfde periode ‘volkswoningbouwcomplex’ 14 met grotere woningen. Door een verbreding van het straatprofiel ontstond een knus pleintje. Aan de zuidzijde kregen slaapkamers grotere kozijnen en werden hoger uitgevoerd. Zodat er een gezondere situatie ontstond voor de tbc-lijders aan wie deze woningen toegewezen werden. Gezond wonen was hoe dan ook belangrijk. De nieuwe bewoners ontvluchtten gebruikelijk ongezonde krotten. Naast moderne openbare badhuizen voor de wekelijkse grote wasbeurt, kregen de woningen van Willem Marinus Dudok al een vaste wastafel zodat bewoners zich dagelijks konden wassen. Aan de stadszijde bij binnenkomst van de wijk aan de Kleine Drift 17 een politiepost (film): je had je wel te gedragen. Aan de Larenseweg 34 de Melkfabriek van Dudok (film).

E – Centrum

Het centrum van Hilversum bevat op allerlei plaatsen sociale woningbouw. Niet direct als zodanig te herkennen. Opvallend is de woningbouw aan de Schapenstraat, die alle kenmerken bevat van de opvattingen van de jaren ’80 van de vorige eeuw. En dan ingepast in het eeuwenoude stratenpatroon. Ontsluiting van woningen vanaf het binnenterrein met daar ook verdiept de parkeerplaatsen. De woningbouw op de kruising van de Langestraat met de Laanstraat springt in het oog. Van de van oorsprong Hilversumse architect Paul de Ley. Een grote poort, gestucte gevels in pasteltinten en ‘dansende’ erkers die met de gevellijn meebewegen. Ook gaat het in het stadscentrum om sociale woningbouw in herbestemde oude panden: meestal kleine woningen voor jongeren. Zoals Groest 116 (film). Gebouwd in 1888 als woning van de fabriekseigenaar, vlak naast de tapijtfabriek zelf. Of de monumentale Catharinaschool uit 1937 aan de Groest 95. Niet van Dudok zelf, maar van tijdgenoot Nico Andriessen. De opbouw van de massa’s, de goten en de zeker de zuidgevel maken duidelijk dat Willem Marinus Dudok als lid van de Hilversumse schoonheidscommissie een dikke vinger in de pap had.

F – Havenstraatkwartier

Dit gebied ligt zuidelijk van het centrum van Hilversum. De basisstructuur is van eind 19^{e} eeuw en dus juist voor de Woningwet van 1901. Smalle straatjes, amper openbaar groen en veel particulier woningbezit. De sociale huursector ontbrak bij het ontstaan van de buurt waardoor sociaal bezit nu aanwezig is waar tanende bedrijvigheid en slecht woningbezit verdwenen. Rondom de Weversweg sociale woningbouw met alle kenmerken van de jaren ’80 van de vorige eeuw. Weinig rechte lijnen, veel hoekjes en verschillende woningtypes plus allerlei confrontaties tussen voor- en achterkanten. Aan de Havenstraat 139 staat ‘Ons Gebouw’ (film). Een voormalig bondsgebouw voor de socialistische beweging. Inmiddels woonruimte voor mensen met een beperking. Aan de Meidoornstraat staat het Volksbadhuis uit 1921 van stadsarchitect Dudok. Woningen hadden geen badruimte in die tijd. Wekelijks maakten de bewoners de gang naar het badhuis. Inmiddels is het badhuis tot woonruimte omgebouwd. Tussen de Bosdrift en de Hilvertsweg ligt de Dr. H. Bavinckschool van diezelfde Dudok uit 1921. Prachtig ingepast in de woonwijk.

G – Bloemenkwartier Noord

Het gebied bevat de start van de carrière van Dudok in Hilversum. De rond 1920 gerealiseerde ‘volkswoningbouwcomplexen’ 1, 2, 4, 5 en 7 bevinden zich hier. De Geraniumschool van Dudok is qua gebouwmassa volledig opgenomen in de woonwijk. Op de aansluiting met de woonstraten bewust laag om een soepele overgang te geven. In de as van de Meibloemstraat hoger in twee bouwlagen met klokkentoren. Van iets latere datum zijn de Juliana- en Catharina Van Rennesschool aan de Egelantierstraat en de Fabritiusschool aan de Paulus Potterlaan. Die laatste heeft een kolossale rieten kap boven brede goten, wat als effect heeft dat de school heel laag lijkt. Centraal op het Anemoonplein bevindt zich in het poortgebouw de openbare leeszaal. Bedoeld om de arbeidersbevolking te ‘verheffen’ (film).

H – Bloemenkwartier Zuid

De woningbouw aan de Diependaalseweg van de hand van Marinus Willem Dudok vormde rond 1920 de start van invulling van het gebied. Goed zichtbaar aan de dan nog bescheiden goten, ankers in gevels en fijne roedeverdeling in alle kozijnen. Markant zijn hier de bovenramen in de schuurtjes aan de voorgevels. Natuurlijk bedoeld voor daglicht daarbinnen zonder inbreuk op privacy, maar ook om deze bouwmassa ondergeschikt aan de woning zelf te maken. De bebouwing in het zuiden van het gebied is jonger en ook deels van na de 2^{e} Wereldoorlog. Het merendeel van de woningen is in handen van de corporatiesector. Aan de Zinniastraat is het enige openbare groen van de sociale woonbuurt. Het gebied de uitstraling van een tuindorp. De architecten Verschuyl en van Laren verzorgden de vormgeving zuidelijk van de Diependaalseweg. Duidelijk is de grote invloed van stadsarchitect Dudok in zijn toetsende rol als lid van de Schoonheidscommissie. Let op de consequente toepassing van tuinmuurtje die zorgdragen voor een rustig en samenhangend straatbeeld.